

INTERVJU SA STJEPANOM RADIĆEM, 13.6.1928.:

Fran (F): Dobar dan! Nalazimo se ispred zgrade Narodnog Vijeća sa današnjim gostom Stjepanom Radićem, pa dobro došli!

Stjepan Radić (SR): Dobar dan! Hvala na pozivu.

F: Na početku možete li nam reći kako ste zadovoljni Vašim dosadašnjim političkim djelovanjem?

SR: Mislim da sam do sad imao velik utjecaj na hrvatsku politiku, i politiku Kraljevine SHS. Što je najvažnije, mislim da je i hrvatski narod zadovoljan mojim političkim djelovanjem.

F: Vratimo desetak godina unazad, u noć s 23. na 24. studenoga 1918. Što je sve prolazilo kroz vašu glavu kada ste vrlo emotivno izrekli taj povijesni govor?

SR: Kao i sve što radim, tako i taj govor bilo je iz srca, za dobrobit Hrvatske. Mislim da sam rekao ono što sam mislio i ono što je tada bilo pravilno. No, oni me nisu slušali.

F: Spomenuli ste da je bila greška ne pitati narod što on misli. Mislite li još uvijek tako?

SR: Da. Ako živimo u parlamentarnoj i ustavnoj monarhiji to tako mora biti! Narod se ne smije stavljati pred готов čin, već se njega mora pitati za mišljenje.

F: Kako ste se osjećali kada su se članovi Vijeća, nasuprot vašim savjetima i protivljenjima, odlučili za monarhiju?

SR: To nije sasvim točno. Naime članovi vijeća otišli su u Beograd s Naputkom – dokumentom u kojem su napisali neke uvjete za ujedinjenje. Srpska strana je taj dokument odbila i sastavila Adresu, dokument koji proglašava bezuvjetno ujedinjenje. Kada sam čuo da se to dogodilo bio sam ljutit i tužan, no znao sam da ništa nisu mogli učiniti, da bi bez ujedinjenja sa Kraljevinom Srbijom Država SHS propala ili postala Italija.

F: Kakva je bila Vaša reakcija kada ste doznali da je Vaša stranka, u studenome 1920., osvojila 4. mjesto po broju saborskih zastupnika?

SR: Bio sam sretan, presretan. No znao sam da smo time preuzeli i veliku odgovornost prema hrvatskom narodu i prema samima sebi.

F: Zašto niste sudjelovali u izglasavanju Vidovdanskog ustava?

SR: Jednostavno. Taj ustav je išao suprotno od svih mojih načela. Određeno je centralističko uređenje i unitarizam. Uz to nisu dopustili glasanje građanima.

F: Zato ste promijenili naziv stranke 1920. u Hrvatska republikanska seljačka stranka?

SR: Kako bi pokazao za što sam stajao. Za republiku i federaciju. Za ravnopravnost.

F: Zašto ste onda ideju o republici odbacili 1925.?

SR: Opet za Hrvate. Odlučio sam se odreći republikanizma, priznati monarhiju i Vidovdanski ustav kako bih se mogao boriti za pitanja Hrvata u samoj Narodnoj skupštini. Zato smo i promijenili naziv stranke u HSS – Hrvatska seljačka stranka.

F: Dobili ste mandat ministra prosvjete. Zašto ste ga ostavili unatoč suradnji s Vladom?

SR: Ostavio sam taj položaj jer se Vlada nije pridržavala danih obećanja i nisam se s tim htio povezati. Vratio sam se u oporbu.

F: Kako to da je nastala Seljačko-demokratska koalicija, da ste se povezali baš sa Pribićevićem?

SR: 1927. SDK smo sastavili od Samostalne demokratske stranke i Hrvatske seljačke stranke. I Pribićević je do tad shvatio kamo vodi beogradska politika. Započeli smo zajedno borbu za ravnopravnost svih naroda i krajeva unutar Kraljevine SHS pa se imalo smisla ujediniti.

F: Hvala Vam puno na ovom kratkom intervjuu. Sretno!

SR: Hvala Vama! Živjela Republika!